

Trends in de Kempense melkveehouderij in cijfers

Het gemiddelde melkveebedrijf in de Kempen is de laatste jaren behoorlijk veranderd. Zo groeide het melkquotum in 10 jaar tijd met bijna 40%, produceren de koeien jaarlijks ruim 1300 l meer en namen de variabele kosten met ongeveer een derde toe! Dit toont ons een analyse van de cijfers achter de trends die zich het afgelopen decennium voordeden op de Kempense melkveebedrijven. – DIANE SCHOONHOVEN, BEROEPSWERKING –

• melkvee

Heel wat melkveehouders houden jaarlijks een bedrijfseconomische boekhouding bij via het Tiberpakket van de Boerenbond. De resultaten van de gespecialiseerde melkveebedrijven uit de landbouwstreek de Kempen – met als startdatum op 1 december of 1 januari in deze Tiberboekhouding – werden geanalyseerd voor de laatste 10 boekjaren (2001-2010). In totaal gaat het om ongeveer 200 bedrijven, de gegevens slaan van jaar tot jaar niet altijd terug op dezelfde bedrijven.

Veranderde bedrijfsstructuur

Tabel 1 geeft een overzicht van de bedrijfsstructuur van de Kempense melkveebedrijven. Waar in 2001 het gemiddelde

melkquotum nog 425.922 l bedroeg, steeg dit in 2010 tot 593.552 l. In de cijfers valt op dat de groei vooral na 2004 werd gerealiseerd, nadat men enkele versoepelingen in de quotumwetgeving doorvoerde. Bedrijven mochten bijvoorbeeld melkquota overdragen 'tussen derden' en de verplichting om op een overgenomen bedrijf 9 jaar te blijven melken, werd verminderd. Ook de aanpassingen in het kader van de zachte landing dragen bij aan het gestegen melkquotum. Zo stijgt vanaf 2009 gedurende 5 jaar het melkquotum voor elk bedrijf sowieso met 1% per jaar.

Opvallend is ook dat tot en met 2004 het melkquotum van deze Kempense melkveebedrijven niet volledig werd vol-

gemolken, het werd steeds met ongeveer 10.000 l onderschreden. Vanaf 2005 keert deze tendens zich om. Naar gelang er meerdere jaren geen superheffing moest worden betaald, stijgt de overschrijding, tot bijna 30.000 l in 2010. Blijkbaar houden de melkveehouders rekening met de franchise van 30.000 l die geldt bij een overschrijding van het nationaal melkquotum. In totaal nam de hoeveelheid geproduceerde melk per Kempens melkveebedrijf toe met ruim 40% tussen 2001 en 2010. Hierin speelde, naast de quotumuitbreidingen, ook de aangepaste vetcorrectie in het kader van een zachte landing een rol. In 2009 werd de vetcorrectie gehalveerd waardoor voor de Belgische melkveehouderij, binnen het bestaande quotum, ongeveer 3,5% bijkomende melkleveringen mogelijk werden gemaakt.

Uit tabel 1 blijkt dat de groeiende bedrijfsomvang gepaard gaat met een gestegen bedrijfsoppervlakte. De bedrijven worden wel iets intensiever; de gemiddelde melkproductie per ha ruwvoer stijgt van 11.331 l per ha in 2001 naar 13.927 l in 2010. Ook neemt de hoeveelheid grond in eigendom toe, zowel in hectare als procentueel. Waar in 2001 ongeveer een kwart van de bedrijfsoppervlakte eigendom was, steeg dit in 2010 naar ongeveer een derde. Mogelijk zoeken melkveehouders in de Kempen naar bedrijfszekerheid op langere termijn door grond aan te kopen. In andere gevallen worden melkveehouders gedwongen pachtgrond aan te kopen wegens van het overlijden van de eigenaar.

De bedrijfsomvang is, wat het aantal dieren betreft, toegenomen van gemiddeld 65 naar 78 melkkoeien. Dit komt overeen met een stijging van 20%. Maar zoals uit tabel 2 blijkt, realiseren de melkkoeien tegenwoordig een veel hogere melkproductie per jaar; 7.967 l in 2010 tegenover 6.652 l in 2001. Hierdoor volstaat dit aantal koeien om het melkquotum, dat met 40% steeg, vol te melken. Deze gestegen melkproductie per koe helpt melkveehouders om de geproduceerde mest op eigen grond af te zetten. Als de huidige melkproductie van het gemiddelde Kempense bedrijf zou worden volgemolken met koeien die nog evenveel zouden geven als 10 jaar geleden, dan zou een bedrijf 4,5 ha extra grond nodig hebben (of 3 ha met derogatie). Doordat het aantal stuks jongvee minder hard gestegen is dan het aantal koeien, volstaat de huidige bedrijfsoppervlakte net om alle geproduceerde mest af te zetten. Tenminste, als men voor alle gras en maïs derogatie aanvraagt. Als het gemiddelde Kempense melkveebedrijf geen derogatie zou aanvragen, zou het bij de huidige bedrijfsoppervlakte ongeveer 18 ha tekort komen!

Uit tabel 1 blijkt daarnaast dat het bedrijfsvermogen de voorbije 10 jaar sterk is toegenomen. Het vermogen van de

Tabel 1 Kenmerken van de bedrijfsstructuur van de Kempense melkveebedrijven (Bron: Tiber 2001-2010)

	2001	2004	2007	2010
Melkquotum (l)	425.922	457.227	530.952	593.552
Aantal melkkoeien	65	64	71	78
Aantal stuks jongvee	61	60	61	68
Bedrijfsoppervlakte (ha)	43,01	45,27	48,62	52,07
Grond in eigendom (ha)	11,18	12,44	14,82	16,30
Bedrijfsvermogen (euro)	487.956	531.804	675.838	830.801
Jaarlast leningen (euro)	40.173	43.845	50.362	58.083
Investerings (euro)	36.112	44.226	80.294	84.694

Tabel 2 Bijkomende kengetallen (Bron: Tiber 2001-2010)

	2001	2004	2007	2010
Melkproductie/koe (l)	6.652	7.138	7.525	7.976
Eiwitgehalte (°)	35,08	34,91	35,49	35,52
Vetgehalte (°)	43,71	44,05	43,04	43,01
Ruwvoermelk (VEM/koe in l)	2.954	3.257	3.204	3.247
Ruwvoermelk (VEM/ha in l)	7.257	7.743	7.845	8.053
Verkoopprijs/NUKA (euro)	134	196	163	165
Verkoopprijs/reforme koe (euro)	442	461	584	589
Vervangingspercentage (%)	32	35	29	32
Krachtvoergebruik/koe (kg)	1.748	1.824	2.032	2.222
Krachtvoergebruik/l (g)	263	256	270	279
Prijs samengesteld krachtvoer(euro/ton)	195	203	218	252

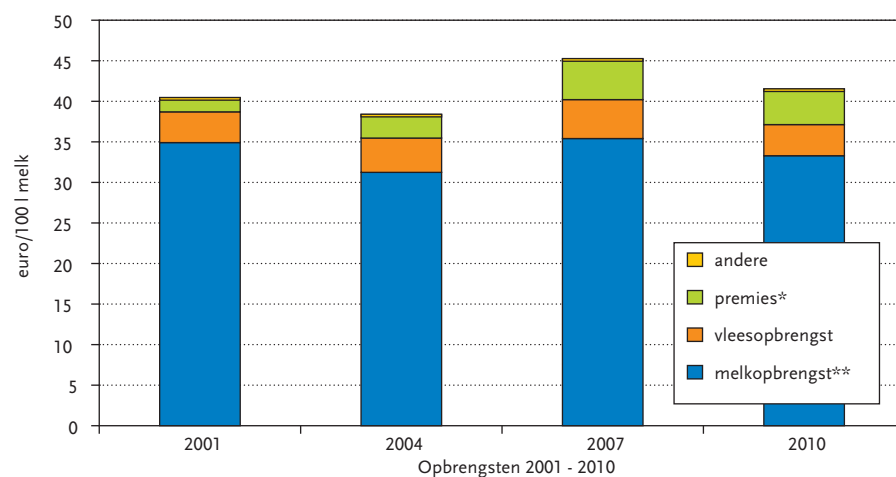
gronden speelt hierin de grootste rol. Daarnaast is ook het vermogen in gebouwen en materieel (onder meer melkinstallaties, tractoren en machines) sterk toegenomen, wat overeenkomt met de bouw van een aantal nieuwe stallen die zich de laatste jaren in de Kempen liet zien. Deze trend komt ook terug in de toegenomen gedane investeringen en de gestegen jaarlast.

Duur voeder

Uit tabel 2 blijkt dat de gestegen melkproductie per koe vooral geproduceerd wordt met bijkomend krachtvoer; van 1748 kg krachtvoer per koe per jaar naar 2222 kg. In het krachtvoer worden ook bijproducten meegerekend. Deze worden omgerekend naar 88% droge stof. De laatste jaren is de hoeveelheid melk die een koe met ruwvoer produceert niet meer gestegen,

maar stabiel gebleven rond 3200 l per jaar. Deze gelijke hoeveelheid ruwvoermelk per koe, in combinatie met een intensievere bedrijfsvoering van meer liters melk per hectare, resulteert in een hogere hoeveelheid ruwvoermelk per hectare. Mogelijk werd de ruwvoertuitbating geïntensiveerd, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een voordeel gras voor de maïs, zoals verplicht bij het toepassen van derogatie. In jaren met gunstige weersomstandigheden brengt deze voordeel – afhankelijk van perceel tot perceel – een extra snede gras op, zonder dat men inboet op de hoeveelheid en kwaliteit van de maïs.

Tabel 2 toont ook aan dat het krachtvoergebruik per liter melk licht gestegen is. Deze stijging is vooral te wijten aan een toegenomen gebruik van bijproducten. Zo maken steeds meer melkveebedrijven

*Premies inclusief bedrijfstoelagenrechten vanaf 2005

**Melkopbrengst inclusief melkpremie tot 2005

Figuur 1 Evolutie van de opbrengsten per 100 l melk (Bron: Tiber 2001-2010)

gebruik van de bijproducten die vrijkomen bij de productie van bio-ethanol. Als deze bijproducten vervoederd worden, dan moet men het gebruik van samengesteld krachtvoer of eiwitkern verminderen, afhankelijk van het vervoederde bijproduct. Dit gebeurt echter niet altijd op elk bedrijf even consequent, wat vervolgens tot een hoger totaal gebruik van krachtvoer en krachtvoerachtigen leidt. Zodoen-

de kan het gebruik van goedkope bijproducten alsnog duur uitkomen.

Tabel 2 toont daarnaast aan dat de prijs van samengesteld krachtvoer de laatste 10 jaar enorm toenam; van 195 euro naar 252 euro per ton! De krachtvoerkost per 100 l melk steeg tussen 2001 en 2010 dan ook met ruim 20%. Ook blijkt dat de variabele kosten voor ruwvoeder gevoelig zijn toegenomen. Dit wordt grotendeels

veroorzaakt door gestegen kosten voor kunstmest, gewasbeschermingsmiddelen, loonwerk en mazout.

Gedaalde rentabiliteit

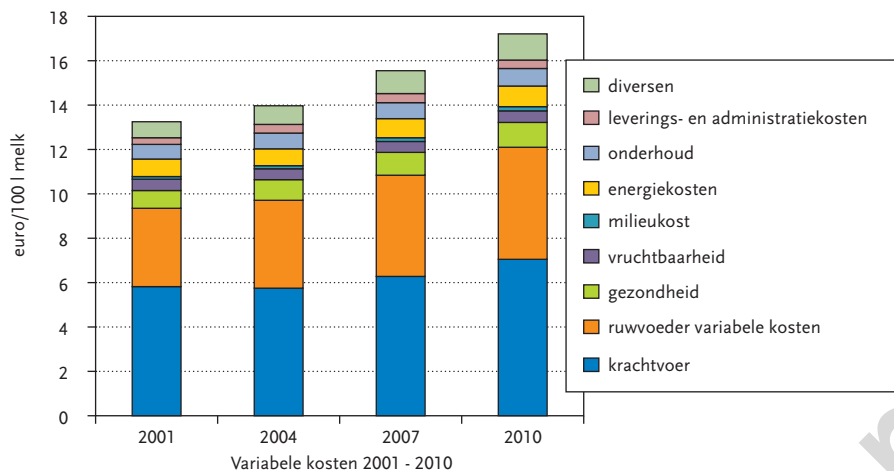
In de figuren 1 tot en met 3 worden de kosten en opbrengsten weergegeven per 100 l melk. Deze kosten en opbrengsten hebben zowel betrekking op melkvee als op jongvee. Ook de inkomsten uit toeslagrechten zijn hierin meegenomen. Uit figuur 4 valt op dat het arbeidsinkomen sterk gedaald is in de afgelopen decennium; van 16,20 euro naar 11,44 euro per 100 l melk! De gestegen voederkosten (zowel krachtvoer als ruwvoeder) zijn hiervan de belangrijkste oorzaak. Maar zoals uit figuur 2 blijkt, zijn ook de andere kostenposten gestegen, zij het in mindere mate. Daarnaast lagen de vaste kosten in 2010 veel hoger dan in 2001, met name de boekhoudkundige interesten zijn sterk gestegen (figuur 3). Dit duidt op recente investeringen die nog grotendeels moeten worden afgeschreven.

In de figuren werden geen kosten voor eigen arbeid meegenomen. Het arbeidsinkomen is daarom het inkomen dat gebruikt moet worden om eigen arbeid en eigen kapitaal dat aan het bedrijf beschikbaar werd gesteld, te vergoeden. Een sterk gedaald arbeidsinkomen per 100 l melk betekent daarom een lagere vergoeding voor eigen arbeid, tenzij een melkveehouder met zijn beschikbare arbeid meer liters melk kan leveren. De gemiddelde Kempense melkveehouder heeft er dan ook voor gekozen om te groeien in melkproductie, om zodoende de totale rentabiliteit van zijn bedrijf op peil te houden.

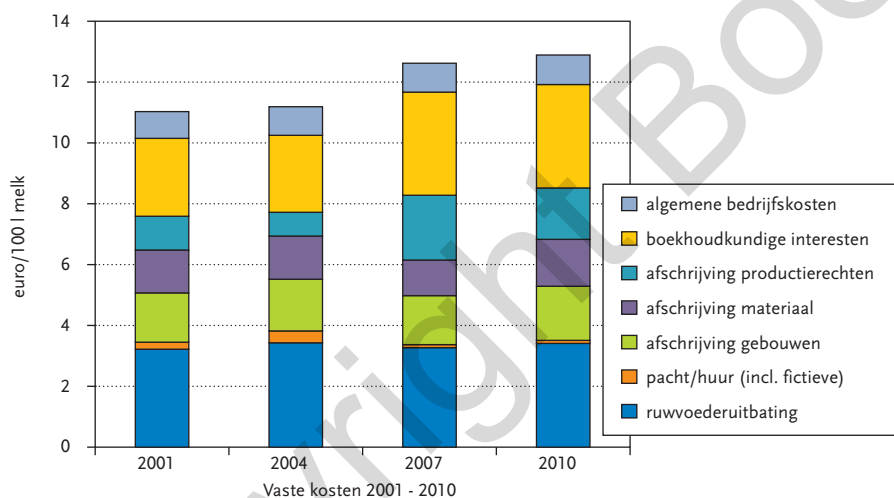
Wat is de trend op jouw bedrijf?

De voorgestelde cijfers hebben betrekking op een gemiddeld melkveebedrijf in de Kempen, gebaseerd op de cijfers van Tiber, de bedrijfseconomische boekhouding van de Boerenbond. Uiteraard bestaan er grote verschillen tussen bedrijven onderling. Zo zal ook jouw bedrijf anders zijn dan de hier beschreven gemiddelden. Om de trends op het eigen bedrijf te kennen, is een bedrijfseconomische boekhouding onmisbaar. Zo'n boekhouding helpt je om samen met je consulent een antwoord te vinden op vragen als: 'Hoe wordt het bedrijf best bijgestuurd?', 'Waar zitten verborgen rendementen?', of 'Welke toekomstige investeringen zijn verantwoord?' ■

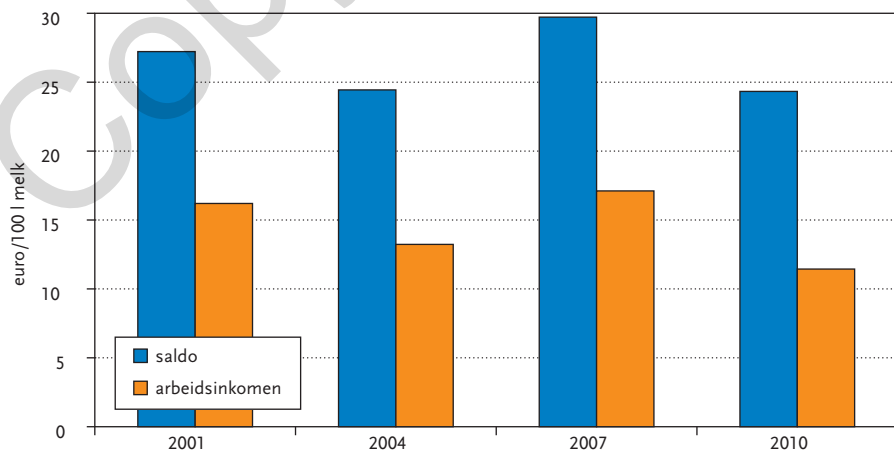
Voor meer info over Tiber, de bedrijfseconomische boekhouding van de Boerenbond neem je best contact op met Hugo Lismont, tel. 016 28 61 40. Je kan ook je consulent aanspreken.

Figuur 2 Evolutie van de variabele kosten per 100 liter melk (Bron: Tiber 2001–2010)

Figuur 3 Evolutie van de vaste kosten per 100 liter melk (Bron: Tiber 2001–2010)

Figuur 4 Evolutie van het saldo en arbeidsinkomen per 100 liter melk (Bron: Tiber 2001–2010)